

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. balandžio 26 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Sigitos Rudenaitės (kolegijos pirmininkė), Gedimino Sagačio (pranešėjas) ir Dailos Vasarienės, teismo posėdyje kasacinę rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Tilsta“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 13 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Tilsta“ ieškinį atsakovei valstybės įmonei Lietuvos automobilių kelių direkcijai dėl viešojo pirkimo konkurso sąlygų testavimo ir viešojo pirkimo konkurso nutraukimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiamą dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių bendruosius viešojo pirkimo dokumentų turinio reikalavimus, taip pat proceso teisės normų, reglamentuojančių teismo sprendimo motyvavimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė UAB „Tilsta“ (toliau – ir Ieškovė, tiekėja) teismo prašė: 1) įpareigoti atsakovę VĮ Lietuvos automobilių kelių direkciją (toliau – ir atsakovė, perkančioji organizacija) pakeisti viešojo pirkimo Nr. 527208 „Tunelinio pravažavimo valstybinės reikšmės magistralinio kelio A2 Vilnius–Panevėžys 10,127 km nauja statyba“ (toliau – ir Pirkimas) sąlygas, viešojo pirkimo sutarties projekte įtvirtinant pagrindą įsigyti papildomus darbus – techninio darbo projekto (toliau – ir Projektas) klaidos, netikslumai, kai dėl jų atsiranda papildomų darbų būtinybė; 2) arba įpareigoti atsakovę nutraukti Pirkimo procedūras, parengti naują Projektą, įgyjant jo autorių teises, ir organizuoti Pirkimą iš naujo, pateikiant tiekėjams Projektą DWG formatu.
3. Ieškovė nurodė, kad, dalyvaudama atsakovės 2021 m. sausio 1 d. paskelbtame Pirkime, susipažino su Pirkimo dokumentais; sudėtinę jų dalis yra 2017 m. parengtas Projektas, pateiktas PDF formatu, kuriame neišklaidai nurodyta vykdytinų darbų apimtis bei mokėjimas už papildomus darbus. Ieškovė prašė atsakovės pateikti Projektą DWG formatu, pagal kurį ji galėtų nustatyti tikslų darbų kiekį, tačiau atsakovė jo nepateikė, teigdama, kad jo neturi, ir deklaratyviai paaiškino, kad tiekėjas (rangovas) turi vertinti darbus pagal Projektą. Vis dėlto Projektas neatitinka faktinės situacijos, nes statybos objekte yra įrengtas laukinis nuvažiavimas, tačiau Projekte jis nepažymėtas, todėl neišaiškina, ar už jo panaikinimo darbus sumokės atsakovė, ar šiuos darbus Pirkimo laimėtojas turės atlikti savo sąskaita. Projektas taip pat neapima visos teritorijos, kurioje bus vykdomi darbai, nes jame nepažymėta 4 metrų atkarpa, patenkanti į Vilniaus miesto savivaldybės administracinės ribas.
4. Ieškovė pažymėjo, kad atsakovė nepatvirtino, jog, esant Projekto klaidoms, kai reikia atlikti jo korekciją ir dėl to padidėja darbų apimtis bei kaina, ji sumokės už papildomus darbus. Viešojo pirkimo sutarties projekte papildomų darbų įsigijimo priežastimi neįvardytas Projekto klaidų taisymas ir dėl to padidėjusi darbų apimtis, todėl papildomų darbų apmokėjimo riziką atsakovė perkėlė Pirkimo laimėtojiui. Pirkimo sąlygos yra neteisetos ir turi būti koreguojamos, kad būtų nepažeisti skaidrumo ir šalių lygybės principai, tiekėjai galėtų pateikti vienodai konkurencingus pasiūlymus, o perkančioji organizacija – gauti ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą ir nupirkti tai, ko reikia. Ieškovės pateiktai atsakovei pretenzijai dėl neteisetų Pirkimo sąlygų, kuria prašė dėl Projekto klaidų prisiimti riziką ir papildomų darbų apmokėjimo našą, tačiau atsakovė jos netenkino. Aplinkybė, kad Pirkimo dokumentai nėra aiškūs, patvirtina ir kitų tiekėjų atsakovei teikti klaidinimai.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimų esmė

5. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. rugsėjo 29 d. sprendimu ieškinį patenkino iš dalies: įpareigojo atsakovę nutraukti Pirkimą, ieškinio dalį dėl viešojo pirkimo sutarties projekto sąlygų pakeitimo atmetė kaip nepagrįstą.
6. Teismas nurodė, kad atsakovė negiginėja ieškovės nurodytų aplinkybių, jog Projektas buvo parengtas 2017 m. ir šiuo metu jo brėžiniai neatitinka realios statybos objekto vietos situacijos. Dėl to tiekėjai teikė atsakovei klausimus, susijusius su Projekto įgyvendinimu, ir šiuos atsakove atskė, kad už Projekto korekcijas atsako perkančioji organizacija, o rangovas turi vertinti darbus pagal Projektą. Teismo vertinimu, tokia situacija, kai jau pasiūlymų rengimo stadijoje matyti, kad Projektas nėra tikslus ir ji reikės taisyti, akivaizdžiai neatitinka nei tiekėjų intereso tiksliai įvertinti darbų apimtį ir sąžiningai pateikti realią darbų atlikimo kainą, nei perkančiosios organizacijos interesų racionaliai naudoti įstatybės lėšas, pasirašius ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą. Tokiu atveju yra pažeidžiamas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme (toliau – VPI) įtvirtintas skaidrumo principas (VPI 17 straipsnis).
7. Teismas nurodė, jog sutarties projekto 101 punkte nustatyta, kad jeigu, siekiant laiku ir tinkamai įvykdyti sutartį, reikia atlikti papildomus darbus, kurių rangovas nenurodė sudarant šią sutartį, bet turėjo ir galėjo juos numatyti pagal užsakovo pateiktą techninę specifikaciją, objekto vizualinę apžiūrą, Pirkimo ir kitus dokumentus, taip pat kitą viešai prieinamą informaciją, ir jie yra būtini šiai sutarčiai tinkamai įvykdyti, šiuos darbus rangovas atlieka savo sąskaita; sutarties projekto 102 punkte nustatyta, kad papildomų darbų būtinumas turi būti pagrįstas dokumentais ir raštu suderintas su užsakovu; sutarties projekto 98.2.1 papunktyje nustatyta, kad užsakovas gali įsigyti papildomus darbus iš to paties rangovo, kai aiškiai įrodomi praleidimai, netikslumai ar klaidos užsakovo reikalavimuose, kurių rangovas pagrįstai negalėjo numatyti.
8. Teismas pažymėjo, kad pagal Kainodaros taisyklių nustatymo metodikos, patvirtintos Viešųjų pirkimų taisyklių pakeitimo priemonėmis, 2019 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 1S-13, (toliau – Kainodaros metodika) 36.1.3 punktu pirkimo vykdytojas turi sumokėti tiekėjui už faktinį atliktų, sutarties nurodytų darbų kiekį pagal darbų kainas, neįsijungiant pradinės sutarties vertės (tokia kaina būtų nurodyta viešojo pirkimo sutarties projekto 10 punkte), o darbai, viršijantys šią apimtį, nustatytas vertes, turi būti įsigijami atliekant sutarties keitimą statybos objekto vietoje. Teismo nuomone, darbų įsigijimas papildomoms darbams yra susijęs su įrodymų vertinimu. Jei tiekėjas turėjo šiuos darbus numatyti pagal pateiktą Projektą iki viešojo pirkimo sutarties sudarymo, tokiu atveju pagal pirmiau nurodytas sutarties projekto nuostatas tiekėjas prisiima tokių darbų atlikimo riziką. Dėl to teismas atmetė kaip nepagrįstus atsakovo argumentus, kad bet koku atveju ji prisiima papildomų išlaidų riziką dėl Projekto netikslumų ir trūkumų šalinimo ir kad papildomų darbų įsigijimo sąlygos neturi įtakos tiekėjo teisės pateikti pasiūlymą įgyvendinimui.
9. Remdamasis nustatytomis aplinkybėmis, teismas padarė išvadą, kad Pirkimo sąlygos nėra aiškios, nes Projektas jau pradinėje pirkimo stadijoje yra netikslus (neatitinka realios situacijos), tai sukelia viešojo pirkimo sutarties vykdymo ginčų kilimo riziką, šalims galimai ateity nesudarant darbų apimtį, jų priskyrimo papildomoms darbams ir tokių darbų apmokėjimo; atsakovė neįrodė, kad Projektas yra visiškai aiškus tam, kad tiekėjas galėtų numatyti pirkimo objekto apimtį ir sutarties kainą.
10. Teismas pažymėjo, kad Pirkimo sąlygos, reglamentuojančios papildomų darbų pirkimą, yra pakankamai aiškios, atitinka teisės aktuose nustatytus reikalavimus dėl viešojo pirkimo sutarties kainos keitimo ribojimų, todėl atmetė ieškovės reikalavimus dėl šių sąlygų keitimo.
11. Teismas taip pat atmetė atsakovo argumentus, kad ieškovė neturi materialinio suinteresuotumo ginčyti Pirkimo sąlygas, pažymėdamas, jog byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad ieškovė negali turėti ketinimų dalyvauti Pirkime, o aplinkybė, kad ji nurodė apie visų tiekėjų galimybę įvertinti darbų apimtį, savaime nereikšminga, jog ieškovė gina visų tiekėjų, o ne savo teisę pateikti pasiūlymą Pirkime.
12. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės VĮ Lietuvos automobilių kelių direkcijos apeliacinį skundą, 2021 m. gruodžio 13 d. sprendimu pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikino ir ieškinį atmetė.
13. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad Pirkimo dokumentuose, kurių dalis yra Projektas, nurodyta informacija apie Pirkimo objektą. Pagal šiuos duomenis tiekėjas gali spręsti, ar pateikti pasiūlymą Pirkime, be to, pagal sutarties projekto 61.3 papunktį užsakovas įsipareigoja per 20 darbo dienų išaiškinti Projekto netikslumus ir trūkumus, jeigu tokių būtų, taigi tiekėjo teisės pateikti pasiūlymą neribojamos Projekto formatas, kurio netikslumai ar trūkumai (jeigu tokių būtų nustatyti) turėtų būti šalinami užsakovo. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, aplinkybė, kad faktinė situacija statybos objekte galimai yra pasikeitusi nuo Projekto parengimo (2017 m.) momento, savaime nereikšminga, jog Projekto nuostatos yra neaiškios; ieškovė neįrodė, kad ši situacija lemia tai, jog ji negali įvertinti Pirkimo prisimamų rizikų ir lygavertėms varžytis su kitais tiekėjais.
14. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad tiek ieškovė, tiek atsakovė sutinka su fakte aplinkybė, jog statybos objekte yra įrengtas Projekte nepažymėtas nuvažiavimas, taip pat kad Projektas neapima 4 metrų atkarpos, patenkančios į Vilniaus miesto savivaldybės administracinės ribas. Darbų kiekį žiniaraštyje nuvažiavimo panaikinimo darbai nenurodyti. Atsakove, atsižvelgiant į ieškovės klausimą dėl nuvažiavimo panaikinimo darbų, paaiškino, kad rangovas atliekamus darbus turi vertinti pagal pateiktą Projektą, o už jo korekcijas yra atsakinga perkančioji organizacija. Apeliacinė instancija skunde atsakovę paaiškino, kad nuvažiavimas yra laikina nuvažiava, kuri turi būti panaikinta, nes nėra Projektą dalis, o tiekėjai neturi vertinti to, ko nėra Projekte. Atsakove, atsižvelgiant į vieno iš tiekėjų klausimą dėl darbų 4 metrų atkarpoje, nurodė, kad rangovas atliekamus darbus turi vertinti pagal pateiktą Projektą, o už jo korekcijas yra atsakinga perkančioji organizacija. Vienas iš tiekėjų pateikė atsakovei klausimą, ar reikės atlikti medžių ir krūmių pašalinimo darbus. Darbų kiekį žiniaraštyje medžių ir krūmių šalinimo darbai nenurodyti. Atsakove paaiškino, kad nuo Projekto parengimo dienos dalis medžių ir krūmių galėjo būti pašalinti, o rangovas darbus turi įvertinti pagal darbų kiekį žiniaraštyje.
15. Apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad ieškovės pirmiau nurodyti darbai, tariamai neatitinkantys dabartinės faktinės situacijos objekte, aiškiai nepatenka į pirkimo objekto apimtį. Kartu tai reiškia, kad Pirkimo sąlygos (Projektas, darbų kiekį žiniaraštyje) ieškovės nurodytais apskaitais yra aiškios ir sudaro prielaidas tiekėjams įvertinti perkamų darbų apimtį bei pateikti pasiūlymą Pirkime. Apeliacinės instancijos teismas pabrėžė, kad ta aplinkybė, jog darbų vykdymo metu gali atsirasti poreikis koreguoti Projektą, nereikšminga Pirkimo sąlygų neskaidrumui.
16. Viešojo pirkimo sutarties projekto XII skyriaus „Papildomi darbai“ nustatyta papildomų darbų įsigijimo tvarka ir tokių darbų įsigijimo rizikos paskirstymas, t. y. įtvirtinta, kad užsakovas papildomus darbus iš rangovo gali įsigyti egzistuojant visoms sutarties 98.1 papunktyje nurodytoms sąlygoms ir kai įrodomi praleidimai, netikslumai ar klaidos užsakovo reikalavimuose, kurių rangovas pagrįstai negalėjo numatyti, arba kai būtina atlikti papildomų, sutarties nenurodytų dėl nenumatytų aplinkybių atsiradimo darbų, be kurio rangovas negali tinkamai įvykdyti sutarties. Tuo tarpu rangovas papildomų darbų atlikimą savo sąskaita prisiima tuo atveju, jeigu papildomi darbai yra būtini Sutarčiai tinkamai įvykdyti, tačiau rangovas šių darbų nenumatė, nors turėjo ir galėjo juos numatyti pagal užsakovo pateiktą techninę specifikaciją, objekto vizualinę apžiūrą, pirkimo ir kitus dokumentus, projektinę dokumentaciją, taip pat kitą viešai prieinamą informaciją (sutarties projekto 101 punktą).
17. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad nagrinėjamu atveju darbų apimtį vertintina pagal Pirkimo sąlygų (Projekto ir darbų kiekį žiniaraščio) nuostatas, todėl ieškovė gali įvertinti įsigyjamų darbų apimtį ir spręsti dėl papildomų darbų atlikimo rizikos. Tuo tarpu atsakovės klaidos ar praleidimai Projekte (jeigu tokių būtų), kurių rangovė negalėjo numatyti, galėtų būti pagrindas rangovei atlikti papildomus darbus. Ieškovė savo procesiniuose dokumentuose pati įvardija galimas rizikas, susijusias su papildomais darbais sutarties vykdymo metu, taigi, Projekto nuostatos, kaip pat ir galimos rizikos vykdant sutartį ieškovei yra aiškios ir suprantamos. Pirkimo sąlygos, reglamentuojančios papildomų darbų pirkimą, yra pakankamai aiškios ir atitinka teisės aktuose nustatytus reikalavimus dėl pirkimo sutarties kainos keitimo ribojimų. Aplinkybė, kad su Pirkimo sąlygomis ieškovė nesutinka ar nenori prisiimti jose nustatytos rizikos, nedaro šių sąlygų neaiškias. Be to, Projekto nuostatos patikslintos atsakovės paaiškinimuose, kurie pagal kasacinio teismo išaiškinimus kvalifikuotini kaip sudėtinė Pirkimo dokumentų dalis.
18. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad vien ta aplinkybė, jog tiekėjai kreipėsi į atsakovę su prašymais paaiškinti Pirkimo sąlygas, savaime nелеmia šių sąlygų netekėjimu. Pirkimo sąlygų teisėtumą patikrina teismas, o atsakovė šiuo atveju įgyvendino perkančiosios organizacijos tenkančią pareigą pateikti papildomą informaciją dėl viešojo pirkimo sąlygų (VPI 36 straipsnio 5 dalis), todėl ši aplinkybė savaime neturėtų lemti jai neigiamą padarinių kilimo riziką.
19. Apeliacinės instancijos teismas atkreipė dėmesį į tai, kad Pirkime nustatyta fiksuoto kaininio su peržiūra kainodara, o Pirkimo sąlygose nurodyti ne galutiniai, bet preliminarūs darbų kiekiai (Pirkimo sąlygų 9 punktą), kuriuos tiekėjas pats įkainoja, užpildydamas darbų kiekį žiniaraštyje. Kitokių darbų ar jų kiekių, nei nurodytų darbų kiekį žiniaraštyje, tiekėjai koreguoti ar pildyti negali, nes, teikdami pasiūlymą, gali tik įkainoti kiekvieną iš darbų kiekio žiniaraštyje nurodytų darbų. Ieškovė turi tokias pačias galimybes, kaip ir kiti tiekėjai, įkainoti pirkimo objektą sudarančių darbų kiekius, vadovaudamasi savo ekonomine verslo logika ir įvertinusi Pirkimo prisimamą riziką. Tokia viešojo pirkimo sutarties kainodara nustatoma tada, kai neįmanoma tiksliai apibrėžti pirkimo objekto kiekybines išraiškas, sutartinė atsakomybė ir rizika šalims paskirstoma taikant fiksuoto kaininio kainos apskaičiavimo būdą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-330-248/2020).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

20. Kasaciniu skundu ieškovė UAB „Tilsta“ prašo panaikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir palikti galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 20.1. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė VPI 35 straipsnio 4 dalį, kurioje įtvirtinta, jog pirkimo dokumentai turi būti tikslūs, aiškūs, be dviprasmybių, kad tiekėjai galėtų pateikti pasiūlymus, o perkančioji organizacija – nupirkti tai, ko reikia, ir įkainoti situaciją, kai dviprasmiškos pirkimo sąlygos laikytinos teisėtomis. Kasacinis teismas, aiškindamas šią normą, nurodė, kad pirkimo sąlygų aiškumas, be kita ko, apima ir pirkimo objekto kiekio (apimtį) nurodymą. Ieškovės nuomone, teismas nepagrįstai konstatavo, kad Projektas yra aiškus.
  - 20.2. Teismas pats nustatė Pirkimo sąlygų dviprasmiškumą, nes, viena vertus, nusprendė, kad ieškovės įvardyti darbai, tariamai neatitinkantys faktinės situacijos objekte, aiškiai nepatenka į perkamų darbų apimtį; kita vertus, vadovavosi sutarties projekto 101 punktu, nurodydamas, kad rangovas papildomų darbų atlikimą savo sąskaita prisiima tuo atveju, jeigu papildomi darbai yra būtini Sutarčiai tinkamai įvykdyti, tačiau rangovas šių darbų

nenumatė, nors turėjo ir galėjo juos numatyti pagal užsakovo pateiktą techninę specifikaciją. Ieškovei visiškai neaišku, ar ji turi priimti Projekte nenurodytų darbų (įrengto nuvažavimo panaikinimą ir darbų vykdymą teritorijoje, kuri nepatenka į Projektą) riziką, ar vis dėlto laikyti, kad šie darbai aiškiai nepatenka į pirkimo objekto apimtį.

- 20.3. Apeliacinės instancijos teismas patvirtė VPJ 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintus lygiateisiskumo ir skaidrumo principus. Teismas įteismo situacija, kai pirkimo sąlygų turinys nustatomas ne iš jų teksto, bet iš perkančiosios organizacijos duodamų užduočių ir (ar) nutęjimų. Tokia situacija lemia tai, kad tiekėjai galimai ir pasiūlymų turi netiesiogiai įtraukti ne tik pirkimo objekto darbus, nurodytus darbu kiekių žiniaraštyje, bet ir tuos atvejus atliktinus naujų sprendimų nulemtus darbus, kurių atlikimo būtinybė gali numatyti jau šioje pirkimo stadijoje. Taigi, tiekėjai *de facto* (faktiškai) turi ir pasiūlymą įtraukti ir papildomus darbus, kuriuos įvertinti jie gali itin skirtingai. Ieškovės nuomone, atsakovė pirkimo objektą apibrėžė mažesne apimtimi, nei faktiškai siekiami įsigyti darbai, tikėdamasi, kad Pirkimo kaimetijos pasiūlyme nebus įvertinęs papildomų darbų atlikimo kainos ir dėl to turės juos atlikti nemokamai.
- 20.4. Atsakovės paaiškinimas, kad rangovas turi vertinti darbus pagal pateiktą Projektą, neužtikrina Pirkimo sąlygų aiškumo, nes šią frazę tiekėjai gali vertinti skirtingai. Jeigu tiekėjams Pirkimo sąlygos būtų buvusios aiškos, tai jie nebūtų teikė atsakovei prašymų jas paaiškinti. Atsakovė, nepateikdama konkrečių ir aiškių atpaikinimų į tiekėjų klausimus, gudrauja, o apeliacinės instancijos teismas tokias jos veiksmus toleruoja ir netgi patvirtina, kad jei išskyla naujų darbų atlikimo riziką, tai ji tenka tiekėjams. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai atleido atsakovę savo pareigos aiškiai suformuluoti Pirkimo sąlygas ir leido jai vykdyti Pirkimą pagal sąlygas, kurios neatitinka faktinės situacijos objekte, o visa rizika perkeliama tiekėjams. Nepateisinama situacija, kai pareiga apibrėžti Pirkimo objekto vykdymą ne Pirkimo procedūroje, o sutarties vykdymo metu ir ji nepagrįstai perkeliama tiekėjams, ypač kai visos Pirkimo sąlygų ir faktinės situacijos neatitiktys yra žinomos Pirkimo metu ir tiekėjai prašo perkančiosios organizacijos jas pašalinti.
- 20.5. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl viešojo pirkimo sąlygų aiškumo reikalavimų ir atsakomybės dėl neaiškių pirkimo sąlygų paskirstymo tarp perkančiosios organizacijos ir tiekėjo. Kasacinis teismas yra išaiškinęs: tam, kad būtų galima konstatuoti pirkimo sąlygų aiškumą, būtina konstatuoti, jog atitinkama konkurso nuostata (sutarties projekto sąlyga) yra pakankamai aiški ir tiksli tiek, kad deramai informuotas ir rūpestingas ūkio subjektas galėtų iš anksto, prieš sudarydamas pirkimo sąlygų pirkimo sutartį, suprasti savo būsimos prievolės turinį; padariniai už neaiškias viešojo pirkimo sąlygas tenka išimtinai perkančiajai organizacijai. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad Projektas neatitinka realios situacijos; ieškovė pirkimo stadijoje gali numatyti rizikas, kylancias dėl tokių neatitiktų: vien toks rizikų nustatymas reikšia, kad Projektas yra aiškus. Taigi teismas nusprendė, kad deramai informuotai ir rūpestingai ieškovei (kuri iki bylos nagrinėjimo veikė aktyviai, uždavinėjo atsakovei klausimus dėl neaiškių Pirkimo sąlygų ir teikė pretenzijas) Pirkimo sąlygos, dėl kurių ieškovė nurodo riziką, yra aiškos.
- 20.6. Teismas iš esmės pripažino, kad neigiami neaiškių ir dviprasmiškų Pirkimo sąlygų padariniai tenka tiekėjams, nes būtent jiems buvo priskirta rizika sumokėti už papildomus darbus, apie kurių poreikį atsakovė yra informuota ir kuriuos, vadovaudamasi VPJ 35 straipsnio 4 dalimi, ji privalėjo įtraukti į Pirkimo objektą arba aiškiai nurodyti, kad Pirkimo laimėtojų šiuo naujų sprendimų įgyvendinti nereikės. Atsižvelgiant į tai, kad sutarties projekto 101 punkte nustatyta, jog visi papildomi darbai, kurie galėjo būti numatyti iš anksto, bus atliekami pirkimą laimėjusio tiekėjo sąskaita, apeliacinės instancijos teismo motyvai reikšia, jog Projekto neatitiktis faktinei situacijai neigiami padariniai teks ne perkančiajai organizacijai, o Pirkimo laimėtojų, nes jis turės neatlygtinai vykdyti darbus, apie kurių poreikį atsakovė buvo informuota dar Pirkimo vykdymo metu, tačiau sąmoningai šių darbų neįtraukė į darbų kiekių žiniaraštį.
- 20.7. Teismas nepagrįstai pripažino, kad perkančiosios organizacijos gali netiksliai formuluoti viešojo pirkimo sąlygas ir šių neaiškių neprivalo pašalinti net ir tada, kai juos viešojo pirkimo metu nurodo tiekėjai ir prašo paaiškinti neaiškių ir dviprasmiškų pirkimo sąlygų neigiami padariniai tenka būtent tiekėjams; aplinkybė, kad tiekėjai identifikuoja viešojo pirkimo sąlygų neaiškumus, reikšia, kad viešojo pirkimo sąlygos yra aiškos. Teismas paneigė VPJ įtvirtintą tiekėjų teisę prašyti perkančiąją organizaciją pateikti neaiškių pirkimo sąlygų paaiškinimus ir perkančiąją organizaciją pareigą atsakyti į tokius paklausimus taip, kad jie iš tiesų užtikrintų tiekėjams sąlygų aiškumą, taip pat ignoravo kasacinio teismo praktiką, draudžiančią visus viešojo pirkimo sąlygų neaiškumus perkelti tiekėjams.
- 20.8. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą (toliau – ir **CPK**) 263 straipsnyje įtvirtintą pareigą tinkamai motyvuoti sprendimą, nes, konstatuodamas, kad Pirkimo sąlygos yra aiškos, nenurodė, kokie byloje esantys įrodymai šią išvadą patvirtina ir koks Pirkimo sąlygų turinys, kurį turėjo suprasti ieškovė, byloje buvo nustatytas. Teismo sprendimo motyvai yra itin deklaratyvi ir prieštarauja, todėl ieškovei ir, tikėtina, kitiems tiekėjams nėra visiškai suprantami. Sprendimo motyvacijos stygius ir esminis bylos klausimas nebuvimas kėlė tai, kad teismas galutinai neišsprendė šalių ginčo ir iš esmės paliko tą pačią situaciją, kuri egzistavo iki kreipimosi į teismą. Taip teismas pažeidė teisinio tikrumo principą ir **CPK** 2 straipsnyje įtvirtintą pareigą galutinai išspręsti tarp šalių kilusį ginčą.
21. Atsakovė VĮ Lietuvos automobilių kelių direkcija atsiliepiu į kasacinį skundą prašo apeliacinės instancijos teismo sprendimą palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 21.1. Nepagrįstai kasacinio skundo argumentai, kad pagal Pirkimo sąlygas nėra aišku, ar tiekėjai turi priimti juos nenurodytų darbų atlikimo ir jų apmokėjimo riziką. Pirkime pasirinktas kainos apskaičiavimo būdas – fiksuotas įkainis su peržiūra, Pirkimo sąlygose atsakovė nurodė darbus pavadinimus ir jų prelininarų kieki, kurie tiekėjai keisti negali, o privalo tik nurodyti savo siūlomą darbų vienetų kainas. Pirkimo sąlygų 9 ir 12 punktuose aiškiai nurodyta, kad nustatyti darbai kiekiai yra preliminarūs ir su tiekėjais bus atsisakoma už faktiškai atliktus darbus bei jų kiekius. Tai reikšia, kad Pirkimo sąlygų dalis dėl darbų ir jų apimtys yra visiškai aiškios.
- 21.2. Nepagrįstai kasacinio skundo argumentai, kad pagal Pirkimo sąlygas papildomų darbų riziką prisiima tiekėjai. Sutarties projekte yra atskiras skyrius dėl papildomų darbų (97–109 punktai). Pirkimo vykdymo stadijoje atsakovė paaiškino tiekėjams, kad esant Projekto korekcijai, atsiradusių papildomų darbų klausimas bus sprendžiamas pagal sutarties XII skyrių „Papildomi darbai“; sutarties projekte nurodytos papildomų darbų atsiradimo rizikos, todėl jeigu atsirastų papildomų darbų, tiekėjai teisės ir interesai bus užtikrinti jiems sumokant už tokius darbus.
- 21.3. Pažymėta, kad atsisakymas su tiekėjais už didesnę darbų kiekį, nei nurodyta darbų kiekių žiniaraštyje, nėra apmokėjimas už papildomus darbus. Tuo atveju, jeigu tiekėjas faktiškai atliktų daugiau darbų, nei nurodyta darbų kiekių žiniaraštyje, su juo būtų atsisakoma pagal atliktų darbų faktinį kiekį, nefinansuoti sustarimo dėl papildomų darbų. Tuo tarpu papildomi darbai yra kitas dalykas ir jie atsiranda tik tada, jeigu jie nebuvo nustatyti Pirkimo sąlygose (darbų kiekių žiniaraštyje). Sutartyje įtvirtinta sąlyga papildomų darbų įsigijimo tvarka tais atvejais, kai Projektas yra keičiamas. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad tuo atveju, jeigu atsirastų papildomų darbų poreikis, tokie darbai galėtų būti atlikti vadovaujantis papildomų darbų įsigijimo institutu pagal Pirkimo sutarties sąlygas.
- 21.4. Nepagrįstai kasacinio skundo argumentai, jog apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad Projektas neatitinka realios situacijos ir kad dalies darbų, kuriuos tiekėjams reikės atlikti, Projekto nėra. Iš teismo sprendimo matyti, kad teismas tik padarė prielaidą, kas būtų, jeigu Projektas neatitiktų faktinės situacijos. Teismas tik nurodė, kad net jeigu faktinė situacija ir būtų pasikeitusi, tai savaime negali reikšti Pirkimo sąlygų neaiškumo (neteisėtumo), nes tiekėjai bet kurio atveju pasiūlymus turi rengti vadovaudamiesi Pirkimo dokumentais. Teismas apskritai neanalizavo Projekto (neaiškumo) ir dėl to nepasiskė, nes byloje Projekto nėra (ieškovė nepateikė teismui Projekto, nors tokia pareiga turėjo), todėl visiškai neaišku, kaip ir kokių būdu ji įrodinėjo Projekto neaiškumą ar jo neatitiktį faktinei situacijai.
- 21.5. Atsakovės įsitikinimu, Pirkimo dokumentai yra aiškūs, tikslūs ir be dviprasmybių, o tai, kad Projektas buvo parengtas prieš kelerius metus, negali lemti nei jo neaiškumo, nei neatitikties faktinei situacijai. VPJ įtvirtinta galimybė tiekėjams pateikti klausimus, o perkančiosios organizacijos – teisė pateikti paaiškinimus ir patikslinimus tam, kad dokumentai būtų visiems tiekėjams vienodai aiškūs ir suprantami. Nei klausimų skaičius, nei tai, kad tiekėjai pasinaudojo galimybe pateikti klausimus dėl Pirkimo sąlygų, o atsakovė į juos atsakė, nerodo skaidrumo principo pažeidimo ir Pirkimo sąlygų neaiškumo ar dviprasmiškumo. Pirkimo sąlygų paskelbimo metu visų Projekto klaidų neįmanoma išvengti. Praktikoje vykdomi rangos darbų sutartis dažnai atitiekamos didesnę ar mažesnę projektų korekcijas. Būtent perkančioji organizacija atsakinga už Projekto klaidų, jeigu tokių būtų nustatyta sutarties vykdymo metu, taisykla. Projekto netikslumų šalinimas galės ir turės būti atliekamas vykdomant sutartį. Sutarties 61.3 papunktyje nustatyta, kad tam tikrais atvejais Projektas gali būti keičiamas. Galiausiai, jeigu pasitaikytų klaidų Projekte (ar kitose Pirkimo sąlygose), tai būtų pagrindas iš tiekėjo įsigyti papildomų darbų.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl ginčo teisiųjų santykių kvalifikavimo ir nagrinėjamos bylos ribų

22. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nagrinėjimą šalių nesutarimą kvalifikavo kaip ginčą dėl Pirkimo sąlygų ir galimo atlyginimo už sutarties vykdymo metu atsiradusių papildomus darbus dėl paaiškėjusių Projekto netikslumų. Kasacinio teismo teisėjų kolegija šiuo aspektu pažymi, kad, *pirma*, teismai ne visiškai apibrėžė sprendžiamą ginčo objektą, *antra*, taip pat netinkamai įvertino nagrinėjamos bylos ribas. Dėl šių aspektų teisėjų kolegija pagal bylos medžiagą pasisako *ex officio* (pagal pareigas).
23. VPJ 101 straipsnio 1 dalies 1 punkte, *inter alia* (be kita ko), įtvirtinta, kad tiekėjas, kaip mano, kad perkančioji organizacija nesilaikė šio įstatymo reikalavimų ir tuo pažeidė ar pažeis jo teisėtus interesus, gali kreiptis į teismą dėl perkančiosios organizacijos sprendimų, neatitinkančių šio įstatymo reikalavimų, panaikinimo ar pakeitimo. Pirmiau nurodytas teisinis reguliavimas suponuoja tiekėjų teisę inicijuoti peržiūros procedūrą tiek dėl viešojo pirkimo sąlygų panaikinimo, tiek dėl jų pakeitimo. Nors pagal kasacinio teismo praktiką viešojo pirkimo sąlygų panaikinimas susijęs su jų turinio ir apimtys pakeitimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-249/2011**), tačiau, kaip susiklostė nagrinėjami atveju, tiekėjas, be kita ko, gali reikalauti viešojo pirkimo dokumentus papildyti naujomis sąlygomis ar pakoreguoti esamus reikalavimus.
24. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nors ieškovė pateikė pretenziją dėl Pirkimo sąlygų neteisėtumo, kurį grindė apskundimu tinkamai apskaičiuoti pasiūlymo kainą ir nenoru priimti aiškiai neapibrėžtos sutarties vykdymo rizikos, tačiau iš perkančiosios organizacijos reikalavo ne panaikinti nustatytas Pirkimo sąlygas, o jas papildyti įsipareigojimu atlyginti už papildomus darbus, jei jų atlikimo poreikį lemia Projekto klaidos. Ieškinyje pirmiau nurodyta reikalavimų ieškovė pateikė naują alternatyvą prašymų įpareigoti atsakovę nutraukti Pirkimo procedūras, parengti naują Projektą, įgyjant jo autorių teises, ir organizuoti Pirkimą iš naujo, pateikiant tiekėjams Projektą DWG formatu. Pirmosios instancijos teismas iškinį tenkino šis dalies, įpareigodamas atsakovę nutraukti Pirkimą. Atsakovė, teikdama apeliacinį skundą, kurio prašė panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą ir priimti naują sprendimą – iškinį atmesti, nenurodė argumentų dėl pretenzijos ir ieškimo reikalavimų nesąsėdės.
25. Pagal kasacinio teismo praktiką privloma išteisininė ginčų sprendimo tvarka, kurios tikslas prieš viešojo pirkimo sutarties sudarymą leisti tiekėjui ir perkančiajai organizacijai išspręsti nesutarimus išvengiant teismo proceso, įtvirtinta ne tik siekiant užtikrinti viešųjų pirkimų procedūrų operatyvumą, sudaryti galimybę tiekėjui ir perkančiajai organizacijai išaiškinti tarpusavio pretenzijų pagrįstumą nepradedant teismo proceso, bet ir nustatyti kilusio ginčo ribas (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-406-378/2018**, 38 punktą). Taigi, viešųjų pirkimų ginčo ribas ir šalių pozicijas grindžiančių teisiųjų argumentų konkrečioms faktinėms aplinkybėms apimtį (ribas) iš esmės lemia suinteresuotų šalių dokumentų turinys išteisinėje ginčo nagrinėjimo stadijoje – pretenzijos ir atsakymo į pretenziją turinys (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. sausio 13 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-185-916/2022** 45 punktą).
26. **CPK** 423³ straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad ieškinyje negali būti reikiami reikalavimai, kurie nebuvo keliami tiekėjo arba ekonominės veiklos vykdytojo kreipimesi, pareikštame išankstinio ginčų sprendimo ne teisme tvarka, išskyrus atvejus, kai šiu reikalavimų ieškova negalėjo kelti kreipimosi padavimo metu, ieškimo pagrindas turi būti ekonominės veiklos vykdytojo kreipimesi, pareikštame išankstinio ginčų sprendimo ne teisme tvarka, nurodomos faktinės aplinkybės, kuriomis buvo grindžiamas tas kreipimas, išskyrus atvejus, kai šiu aplinkybių ieškova negalėjo nurodyti kreipimosi padavimo metu (to paties straipsnio 3 dalis); keisti pareikšto ieškimo pagrindą ar dalyką draudžiam, išskyrus atvejus, kai tokio pakeitimo būtinybė išiko vėliau arba teismas mano, kad tai neužtikrins bylos nagrinėjimo (to paties straipsnio 4 dalis).
27. Atsižvelgiant į ieškovės pretenzijos perkančiajai organizacijai ir ieškimo teismui turinį, darytina išvada, kad šiuose dokumentuose buvo tapatią iškeltas Pirkimo sąlygų neaiškumas kaip reikalavimų pagrindas, tačiau ieškinyje, be prašymo pakeisti Pirkimo sąlygas, ieškovė išklė naują alternatyvą reikalavimą nutraukti Pirkimo procedūras. Pirmosios instancijos teismas dėl ginčo ribų atskirai nepasiskė. Kita vertus, pirmiau nurodytos aplinkybės ir nagrinėjamo ginčo pobūdis neleidžia priciti prie išvados, kad pirmosios instancijos teismas neteisėtai išplėtė ginčo ribas.
28. Pažymėtina nuosekliai suformuota kasacinio teismo praktika, pagal kurią, kai teismas dėl pareikšto reikalavimo (ar *ex officio*) atitinkamą pirkimo sąlygą bet kokių VPJ normų ar kitų teisės nuostatų (pvz., Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo) pagrindu pripažįsta neteisėta, tik ieškimo patenkinimas – nepakankamas sprendžiant dėl perkančiosios organizacijos neteisėtų veiksmų padarinių, tokiu atveju teismas privalo *ex officio* tokių pirkimų nutraukti nepriklausomai nuo pareikšto reikalavimo; pirkimo procedūros negali būti toliau vykdomos pagal neteisėtoms pripažintas pirkimo sąlygas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-1-969/2017** 36 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad nors pagal teisinį reguliavimą ieškovė ieškinyje negalėjo kelti naujo reikalavimo įpareigoti perkančiąją organizaciją nutraukti Pirkimo procedūras, tačiau teismai pagal pretenziją ir ieškinyje pateiktus analogiškus argumentus dėl atsakovės veiksmų neteisėtumo iš esmės galėjo spręsti dėl tokių teisiųjų padarinių.
29. Kita vertus, teismo sprendimų laikyti tokį griežiausią perkančiųjų organizacijų neteisėtų veiksmų padarinių turi įtakos neteisėta pripažintoms viešojo pirkimo sąlygoms turinys ir tai, kokią reikšmę tiekėjų konkurencijai turi šios sąlygos įtvirtinimas ir panaikinimas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-300-469/2017** 57 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Taigi, ne kiekvienai atveju, kai teismas pripažįsta viešojo pirkimo sąlygą neteisėta (ir negaliojančia, jei nesudaryta viešojo pirkimo sutartis), prikam turėtų būti nutrauktas.
30. Teisėjų kolegija išaiškina, kad kai *ieškinyje tiekėjas įstatymu nustatyta tvarka pareiškia reikalavimą pakeisti neteisėtą viešojo pirkimo sąlygą, teismas, pripažinęs pirkimo sąlygą neteisėta, pirmiausia turi įvertinti pirkimo sąlygų pakeitimo galimybę ir, tik nustatęs negalimumą tai padaryti, turėtų spręsti dėl neteisėtai pripažintoms (neaiškioms, nesklaidioms, pažeidžiančioms imperatyviasias teisės normas) viešojo pirkimo sąlygų padarinių pirkimo procedūros ar viešojo pirkimo sutarties galiojimo. Kasacinis teismas iš esmės yra pradėjęs formuoti tokią teisiųjų praktiką, kai, sprendžiamas dėl šalių (tiekėjo ir perkančiosios organizacijos) sudarytos taikos sutarties, kuria, *inter alia*, buvo sutarta pakeisti viešojo pirkimo sąlygas, patvirtinimo, nustatė, kad negalima to padaryti, ir sprendė dėl pagrindinio šalių ginčo, susijusio su ginčo pirkimo sąlygų teisėtumu, esmės ir padarinių (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-258-378/2017** 42, 43 punktus).*
31. Primintina, kad viešojo pirkimo sąlygų keitimo teisėtumas priklauso nuo vadinamųjų *Borta* kriterijų, kurių aiškinimo praktika nuosekliai išplėta kasacinio teismo jurisprudencijoje, taisykoma (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-279-690/2017** 67–78 punktus ir juose nurodytą Teisingumo Teismo ir kasacinio teismo praktiką). Nagrinėjami atveju pirmosios instancijos teismas, pritardamas ieškovės argumentams dėl Pirkimo sąlygų neteisėtumo, patenkinio reikalavimą įpareigoti perkančiąją organizaciją nutraukti Pirkimo procedūras. Taigi, pirmosios instancijos teismo sprendimu iš esmės pripažintą neįgalumą keisti Pirkimo sąlygas (dėl to kasacinis teismas pasiskys vėliau). Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas, nepripažinęs Pirkimo sąlygų neteisėtomis ir visiškai atmėjęs ieškimo reikalavimus, dėl Pirkimo procedūrų nutraukimo ir sąlygų pakeitimo santyko nesprendė.
32. Kaip nurodyta pirmiau, pagal kasacinio teismo praktiką ne tik tiekėjo pretenzijos, bet ir atsakymo į ją turinys suponuoja teismo procese nagrinėjamo ginčo ribas (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje **Nr. e3K-3-185-916/2022** 45 punktą). Nors **CPK** nuostatos atskirai įtvirtintos nuostatos dėl išeitinių kelių reikalavimų ir pirmiau nurodyti ieškovo procesinio elgesio ribojimai, *taip per se* (savaime) nereikšia, kad atsakovėms – perkančiosios organizacijos procese sutarė daugiau teisių (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 9 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-354-378/2018** 35 punktą).
33. Tokia teisės aiškinimo taisyklė iš esmės reikšia, kad jei ieškova (tiekėjas) procese ribojamas pretenzijos turinio atžvilgiu, tai ir atsakovė (perkančioji organizacija) atsiliepiame į ieškinių ar triplikę negali remtis naujomis faktinėmis aplinkybėmis ar teisiniais argumentais, kurie nebuvo tiekėjui nurodyti atsakyme į pretenziją. Dėl to procese teismai neturėtų atsižvelgti į naujus (įgynant su atsakymu į pretenziją) perkančiosios organizacijos nurodomus argumentus, kurie dėl to laikytini šeinančiais už ginčo ribų (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje **Nr. e3K-3-185-916/2022** 47, 53 punktus).
34. Iš kasacinio teismo praktikos matyti, kad viešojo pirkimo sąlygų paaiškinimai ir patikslinimai laikytini sudėtine pirkimo sąlygų dalimi, todėl dėl pirkimo objekto ir kitų iškeltų reikalavimų turinio spręstina pagal perkančiosios

organizacijos dokumentų visumą; šaly ir teismai negali ignoruoti perkančiosios organizacijos procedūrų metu atliktų pirkimo sąlygų paaiškinimų, patikslinimų; darytina išvada, kad, *pirma*, ne tik pačios viešojo pirkimo sąlygos, bet ir jų paaiškinimai turi būti kiek įmanoma aiškūs, tikslūs, *antra*, jei nevisiškai nuoseklūs viešojo pirkimo sąlygų nėra tinkamai patikslintos, jų turinys nekvailikuotas kaip aiškus tik dėl paties tikslinio fakto (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 7 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-17-690/2019](#) 32, 33 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).

35. Pažymėtina, kad atsakovės pozicija dėl to, kaip tiksliai turėtų būti sprendžiamas papildomų darbų, nulemtų Projekto klaidų taisymo, atlyginimų klausimas, nepaaiškėjo iš Pirkimo metu perkančiosios organizacijos pateiktų atsakymų ir paklausimas. Perkančioji organizacija atsakyme į ieškovės pretenziją, be argumentų, susijusių su Projekto elektroniniu formatu, aiškios pozicijos dėl tiekėjos iškelto abejonių dėl Pirkimo sąlygų neteisėtumo, susijusių su netinkamu rizikos paskirstymu tarp šalių vykdant viešojo pirkimo sutartį, taip pat nepateikė. Tuo tarpu pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai iš esmės nevertino atsakovės 2021 m. liepos 22 d. atsakymo į pretenziją turinio.

Dėl viešojo pirkimo sąlygų teisėtumo, atsižvelgiant į netikslų techninį darbo projektą

36. Ieškovė ginčija apeliacinės instancijos teismo argumentus, kuriais konstatuota, kad: 1) Pirkimo dokumentuose, *inter alia*, Projekte pateikta informacija yra *pakankama* tiekėjams apsispręsti dalyvauti Pirkime, juolab kad pagal Pirkimo sąlygas užsakovas įsipareigoja pataisyti atsiradusias Projekto klaidas; 2) tai, kad Projektas neatitinka faktinės situacijos ir dėl to galbūt viešojo pirkimo sutarties metu ji reikės taisyti, *neresikia*, jog dėl to Pirkimo sąlygos pripažintinos neaiškiomis, o tiekėjai negali apsaikauti pasiūlymo kainos ir prisiminti sutarties vykdymo riziką; 3) Projekte nenustatyti Pirkimo apimtį, todėl tiekėjai *gali* įvertinti perkančių darbų turinį ir užpildyti darbų kiekių žiniaraščius; 4) Projekto netikslumai, paaiškę viešojo pirkimo sutarties vykdymo metu, *galėtų* būti pripažinti papildomais darbais.
37. Kasacinio teismo teisėjų kolegija iš esmės sutinka su kasacinio skundo argumentais, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai vertino ginčo Pirkimo sąlygų aiškumą, viešojo pirkimo sutarties vykdymo riziką, atsižvelgiant į Projekto netikslumus.
38. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad:
- 38.1. Projekte nepažymėtas šiuo metu įrengtas kelio nuvažinimas (laikina nuvažia), kurį reikės nuardyti. Darbų kiekių žiniaraštyje nuvažinimo ardymo darbų nėra nustatyta;
- 38.2. į Projektą neįtraukta 4 m atkarpa Vilniaus miesto savivaldybės ribose;
- 38.3. darbų kiekių žiniaraštyje nenurodyti medžių ir krūmų pašalinimo darbai, kurie galimai bus būtini vykdant viešojo pirkimo sutartį.
39. Pirmiau nurodytų darbų (laikinos nuvažios ardymas, 4 m atkarpos statyba, medžių ir krūmų šalinimo darbai) (ne)pripažinti papildomais, tiekėjams atlygintinai darbai klausimas yra nagrinėjamo šalių ginčo dėl Pirkimo sąlygų teisėtumo (jų aiškumo prasme) objektas.
40. Atsiliepinę į kasacinį skundą nurodoma, kad tam tikri darbai, kuriuos apeliacinės instancijos teismas nurodė kaip nepatenkančius į Projekto apimtį, vis dėlto šio dokumento turinyje atspindi (neatitinka tik kieki), o atsisakymas už darbus bus vykdomas pagal fiksuoto įkainio kainodaros taisyklę. Tokia perkančiosios organizacijos pozicija, kaip nurodyta pirmiau, nesuderinama su šios nutarties 33, 34 punktuose nustatytomis ginčo ribomis, be to, teismai dėl to iš esmės taip pat nesprendė (pavyzdžiui, t. y. atskaito dangos nufrėžavimas laikytinas jos visišku nuardymu). Darytina išvada, kad perkančioji organizacija įstatymų nustatyta tvarka ne tik neprodė, kad į Projektą neįtraukti tam tikri darbai (šios nutarties 38 punktą) patenka į darbų kiekių žiniaraščių atitinkamą eilutę (konkrečių darbų, kurio įkainį tiekėjai turi nurodyti teikdami pasiūlymą), bet ir nepaneigė ieškovės argumentų, kad vykdant viešojo pirkimo sutartį šios darbus apskritai reikės atlikti.
41. Pirmiau nurodytos aplinkybės suponuoja išvadą, kad Projekto neatitiktis faktinei situacijai yra daugiau nei kiekybinio, o kokybinio pobūdžio. Iš kasacinio teismo praktikos šiuo klausimu matyti, kad konkrečių kainodaros taisyklių nustatymas ir atsisakymas pagal viešojo pirkimo sutarties vykdymo metu daugiau aktualus pirkimo objekto kiekiui, be to turinio pasikeitimui atveju; kainodaros kvalifikavimo sprendimas iš esmės reiskia tai, ar padidėjęs darbų kiekių būtų laikomas kaip papildomi, t. y. atskaito įsigyti, darbai, dėl kurių kiltų poreikis taikyti atitinkamas VPI normas; fiksuoto įkainio kainodaros taisyklės taikymas lemia tai, kad darbų *kiekio* pasikeitimas nekvailikuotas kaip papildomi darbai (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 30 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-360-916/2020](#) 60–62, 82 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).
42. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad dėl teismų nustatytų Projekto netikslumų, kuriuos skundžiamame sprendime detalizavo apeliacinės instancijos teismas, be to, atsižvelgiant į darbų kiekių žiniaraščius, šalių ginčas susijęs su *atsitiktinai* už galimus papildomus darbus turinio prasme. Atsižvelgiant į tai, kad dėl ginčo darbų (laikinos nuvažios ardymo, 4 m atkarpos statybos ir medžių pašalinimo) atlikimo poreikio įgyvendinant Projekte nurodytus darbus perkančioji organizacija nesirėmė aiškios pozicijos, o dalis šių darbų (laikinos nuvažios ardymo ir medžių pašalinimo) apskritai nenustatyti darbų kiekių žiniaraščiuose, priešingai nei nurodė apeliacinės instancijos teismas, nagrinėjamu atveju vien fiksuoto įkainio kainodara nepašalina tiekėjams tenkančios rizikos, kad viešojo pirkimo sutarties vykdymo metu jiems gali telti atlikti darbus, už kuriuos nebus sumokėta.
43. Byloje nėra ginčo dėl to, kad tiekėjai turi užpildyti konkrečias darbų kiekių žiniaraščių eilutes, o tiekėjų pateiktų konkrečių fiksuotų įkainių visuma sudaro galutinę pasiūlymo kainą, dėl kurios ūkio subjektai varžysis Pirkime. Ginčo šalių teisinė padėtis dėl Pirkimo sąlygų teisėtumo iš esmės išsiskiria dėl to, kokias apimtis reikėtų aiškinti perkančiosios organizacijos tenkančią pareigą nustatyti aiškias viešojo pirkimo sąlygas, t. y. ar ši pareiga aktuali tik viešojo pirkimo procedūroms (tiekėjų galimybės pateikti pasiūlymus ir lygiateisiškai varžytis tarpusavyje), ar ir viešojo pirkimo sutarties vykdymu.
44. Pirmosios instancijos teismas ir ieškovė laikėsi patenkinamų perkančiųjų organizacijų pareigų aiškinimo modelio, apeliacinės instancijos teismas ir atsakovė – siauresnio. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad pagal kasacinio teismo praktiką viešojo pirkimo sąlygų teisėtumas ir tiekėjų galimybė jas ginčyti nesiejama šintinai su iksutartiniais santykiais, bet apima ir kontrahentų tarpusavio teisių ir pareigų pasidalijimą.
45. Iš kasacinio teismo praktikos matyti, kad tiekėjai gali ginčyti viešojo pirkimo sąlygų teisėtumą jų neaiškumo aspektu ne tik dėl galimybės pateikti konkurencingus ir tinkamai apsaikauotus pasiūlymus, bet ir nenorėdami prisiminti aiškiai neapibrėžtos sutarties vykdymo rizikos; perkančiosios organizacijos pareiga nustatyti aiškias pirkimo sąlygas priklauso nuo tam tikrų tikėtinų priežasčių pasireiškimo atveju; pirkimo sąlygos, kuriomis tiekėjams leidžiama pasiūlyti kainą pateiktai savarankiškai vertinant aiškiai neapibrėžtą riziką, pažeidžia racionalaus lęš panaudojimo principą, nes jomis suponuojama permokėjimo už sutartį ar netinkamai apsaikauotos sutarties vertės grėsmė (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 8 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-94/2013](#)).
46. Kasacinio teismo, be kita ko, pažymėta, kad racionalų lęš panaudojimą užtikrina ne tik laimėtojo parinkimas, bet ir kruopštus ir dėmesingas viešojo pirkimo sutarties vykdymas ir jo priežiūra (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 2 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-1-969/2017](#) 30 punktą); viešojo pirkimo sutarties vykdymo priežiūra neturi būti atsitiktinė, taikoma pasirinktinai, o viešojo pirkimo sąlygomis turėtų būti sukurtas veiksmingas laimėtojo ir pirkėjo bendradarbiavimo mechanizmas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 2 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-2-248/2017](#) 42 punktą). Taigi, akivaizdu, kad perkančiosios organizacijos pareigos, išplaukiančios iš specialaus viešųjų pirkinių teisinio reguliavimo, neapsiriboja tik laimėtojo išrinkimu nustatant ir pritaikant atitinkamas pirkimo sąlygas.
47. Panašios pozicijos laikomasi ir Teisingumo Teismo praktikoje. Pavyzdžiui, jo konstatuota, kad iš skaidrumo ir vienodo požiūrio į ūkio subjektus išplaukianti perkančiųjų organizacijų pareiga nustatyti pagal preliminarines sutartis įsigyjamių prekių kieki ir (ar) vertę (taip pat didžiausias jų dydžių reikšmes) tiekėjams leidžia ne tik apsispręsti dėl savo pajėgumo dalyvauti viešajame pirkime ir prisiminti sutartinis įsipareigojimus, bet ir išvengti sutartinės atsakomybės dėl sutarties nevykdymo; be to, pirmiau nurodytų perkančiųjų organizacijų pareigų nevykdymas gali suponuoti *draudimų* daryti esminius viešojo pirkimo sutarties pakeitimus, iškraipyti ūkio subjektų konkurenciją bei nesąžiningai naudoti sutartis *pažeidimus* (Teisingumo Teismo 2021 m. birželio 17 d. sprendimas byloje *Simonsen & Weel*, C-23/20, ir jame nurodyta Teisingumo Teismo praktika).
48. Šiuo aspektu kasacinio teismo taip pat konstatuota, kad viešojo pirkimo sutarčių, kaip ir kitų sandorių, šaly vykdydamas priešpriešinius įsipareigojimus dėl vienai kitai, trečiųjų asmenų veiklos ar sandorio pobūdžio neišvengiamai susiduria su įvairiomis grėsmėmis; svarbu, kad ši rizika kaip galima būtų teisingiau padalyta tarp šalių, nelenų akivaizdžios šalių neįsėgėbės ([CPK 6:228](#) straipsnis); tai ypač aktualu viešojo pirkimo sutarčių atveju, nes iš esmės jos sudaromos prisijungimo būdu, perkančiąjai organizacijai nustatant esmines jos sąlygas; nors viešojo pirkimo sutarčių sudarymo procedūros griežtos, formalizuotos ir tikslios, tačiau ir jos šaly gali susidurti su tam tikra, protingai tarp šalių paskirstyta rizika; kainodaros taisyklės turi atitikti tiek perkančiosios organizacijos, tiek tiekėjo interesus, perkančioji organizacija negali prisiminti per didėles rizikas dėl sutarties kainos, kita vertus, neturi siekti, kad tiekėjas veiktų jam nepalankiomis sąlygomis; tiekėjai ne pagal pirkimo sąlygas, o savo valia gali prisiminti tam tikrą papildomą sutarties vykdymo riziką, bet ir tokiu atveju perkančioji organizacija turi patikrinti, ar ši proporcionali, pagrįsta ir nelenas sutarties netinkamo įvykdymo ar neįvykdymo grėsmės (žr. pirmiau nurodytą kasacinio teismo nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-94/2013](#)).
49. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamam atveju Pirkimo sąlygų neteisėtumas, susijęs su neaiškiais finansinės rizikos dėl papildomų darbų atlikimo paskirstymu tarp šalių, kyla dėl bylos teisinio aplinkybių – *Projekto ir darbų kiekių žiniaraščių neatitikčių faktinei situacijai, nekonkretus Pirkimo sąlygų paaiškinimo bei Pirkimo sąlygų dėl atsitiktinai už papildomus darbus turinio* – visumos. Apeliacinės instancijos teismo netinkama pirmiau nurodytų aplinkybių vertinimą iš esmės lenė izoliuotais pirmiau nurodytų aspektų nagrinėjimas, be to, netinkamas kai kurių Pirkimo nuostatų vertinimas. Šiuo aspektu atskirai atkreiptinas dėmesys į tai, kad, priešingai nei nurodė apeliacinės instancijos teismas, palaikydamas atsakovės poziciją, Sutarties projekto 61.3 punkto nuostata, pagal kurią perkančioji organizacija įsipareigoja įstaityti Projekto netikslumus, *per se* nesuponuoja jos pareigos atlyginti tiekėjui už pagal pateiktus atliktus papildomus darbus.
50. Pažymėtinos Pirkimo sąlygų 9 priedo „Sutarties projektas“ nuostatos dėl papildomų darbų įsigijimo ir atlyginimo:
- 50.1. 97 punkte nurodyta, kad užsakovas, esant būtinybei, pagal šią Sutartį įsigis papildomų darbų arba neatiks kai kurių Sutartyje nurodytų statybos darbų. Papildomi darbai – Sutartyje nenurodyti, tačiau tiesiogiai su Sutartyje nustatytais darbais susiję ir būtini sutarčiai įvykdyti (užbaigti) statybos darbai, ir Sutartyje nurodytų statybos darbų apimtys, viršijančios pradinę Sutarties vertę.
- 50.2. 98.2 punkte įtvirtinta, kad pagal 98.1 punktą nustatytas sąlygas iš to paties rangovo galima įsigyti papildomus darbus, kai aiškiai įrodomi praleidimai, netikslumai ar klaidos užsakovo reikalavimuose, kurių rangovas pagrįstai negalėjo numatyti, arba kai būtina atlikti papildomai, Sutartyje nenurodytą dėl nemunatytų aplinkybių atsiradimo, darbą, be kurio rangovas negali tinkamai įvykdyti Sutarties.
- 50.3. 101 punkte nustatyta, kad jeigu, siekiant laiku ir tinkamai įvykdyti Sutartį, reikia atlikti papildomus darbus, kurių rangovas nenurodė sudarant šią Sutartį, bet turėjo ir galėjo juos numatyti pagal užsakovo pateiktą techninę specifikaciją, objekto vizualinę apžvalgą, pirkimo ir kitus dokumentus, projektinę dokumentaciją, taip pat kitą viešai prieinamą informaciją, ir jie yra būtini šiai Sutarčiai tinkamai įvykdyti, šios darbus rangovas atlieka savo sąskaita.
- 50.4. 102 punkte, *inter alia*, nurodyta, kad rangovas, kreipdamasis į užsakovą dėl papildomų darbų atlikimo, be kitų dokumentų, turi pateikti sąmatinius skaičiavimus ir pagrindimą, kodėl jo siūlymas dėl papildomų darbų neatitinka 101 punkto; užsakovas ši pagrindimą tikrina, gali nuspręsti rangovo prašymą tenkinti ar atmesti, taip pat iš rangovo prašyti papildomų duomenų galutiniam sprendimui priimti; negavus papildomų dokumentų (paaiškinimų), papildomų darbų atlikimo derinimo procedūra nutraukiama.
51. Matyti, kad nors Sutarties projekto nuostatos dėl Projekto keitimo, papildomų darbų atlikimo ir jų apmokėjimo yra tarpusavyje susijusios, tačiau, priklausomai nuo atitinkamų aplinkybių, gali susiklostyti skirtingos rangovo ir užsakovo teisių ir pareigų pasiskirstymo situacijos: *pirma*, vykdant Sutartį rangovui *gali telti atlikti* papildomus darbus (Sutartyje nenustatytus, tačiau tiesiogiai su Sutartyje nustatytais darbais susijusius ir būtinus sutarčiai įvykdyti (užbaigti) statybos darbus arba Sutartyje nurodytų statybos darbų apimtį, viršijančią pradinę Sutarties vertę); *jei* tokių darbų poreikio rangovas *pagrįstai negalėjo numatyti*, šie darbai pripažinti papildomais ir už juos atlyginami; *jei* tokių darbų poreikio rangovas *turėjo ir galėjo numatyti*, už juos jam neatlyginama.
52. Pažymėtina, kad papildomų darbų atlikimas ir atlyginimas tiekėjui už juos iš esmės priklauso nuo to, ar tiekėjas galėjo ir turėjo juos numatyti iš anksto (Sutarties projekto 98.2 ir 101 punktai). Atsižvelgiant į tai, kad tam tikri Projekto trūkumai ginčo šalims paaiškėjo jau prieš sudarant viešojo pirkimo sutartį, jų taisymo išlaidas pagal pirmiau nurodytą papildomų darbų įsigijimo ir atlyginimo tvarką iš principo gali telti rangovo atsakomybei. Tokiu atveju būtų pažeistas draudimas atlikti ir taikyti tokių atsikaitymų su rangovu tvarką, kai jam sumokama pagal faktiškai atliktus darbus taip, kad kai šiai atliekama mažiau, nei sutarta, perkančioji organizacija atitinkamai sumažina sutarties kainą, tačiau kai darbų atliekama daugiau – mokama ne daugiau, nei nurodyta sutartyje (žr. pagal analogiją pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-360-916/2020](#) 75, 77, 78, 80, 81 punktus).
53. Atsižvelgiant į tai, nagrinėjamam atveju darbų pripažinti papildomais ir atlyginimo už juos tvarka suponuoja permokėjimo didelę perkančiosios organizacijos diskreciją ūkio subjektų atžvilgiu. Rangovo teisė gauti atlyginimą už papildomus darbus dėl dar prieš sudarant viešojo pirkimo sutartį paaiškėjusių Projekto trūkumų priklauso iš esmės nuo perkančiosios organizacijos valios jam palankiai aiškinti ir taikyti sutarties nuostatas. Dėl to pagal pirmiau nurodytas Pirkimo sąlygas (šios nutarties 50 punktą) ir atsižvelgiant į Projekto ir darbų kiekių žiniaraščių trūkumus (žr. nutarties 38 punktą) tiekėjams kilo neproporcinga rizika negauti atlygio už papildomų darbų atlikimą, o perkančioji organizacija Pirkimo procedūrą metu ir net šalių ginčą nagrinėjant teismuose šios rizikos nepašalina.
54. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Sutarties projekte, *inter alia*, įtvirtinta, jog papildomų darbų kaina nustatoma pritaikant Sutartyje nurodytą panašių darbų įkainius arba, jei tai neįmanoma, jų kaina negali būti didesnė nei rangovo patiriamos išlaidos statybos produktams ir įrenginiams įsigyti ir negali būti didesnė už vidutinę rinkos kainą (106.2, 106.3 punktai). Vis dėlto nagrinėjamam atveju tokia viešojo pirkimo sutarties keitimo tvarka ne tik nesuderinama su racionalaus lęš panaudojimo principu (pakeičiant poreikis aiškus, bet jam iš anksto nepaskirtas finansavimas), bet ir kelia vienodo požiūrio į ūkio subjektus pažeidimo grėsmę. Jei pirmos ir antros vietų pasiūlymų kainos žymiai nesiskiria, visomet išliktu abejonė, ar Pirkimo laimėtojas viešojo pirkimo sutartį su visais iš anksto žinomis, bet neįkainotais pakeitimais atliktų pigiau už kitus ūkio subjektus. Kasacinio teismo konstatuota, kad ūkio subjektų lygiateisiškumas nesuderinamas su situacija, kai tikrasis pirkimo objektas, sudarant ir (ar) pradėjus vykdyti viešojo pirkimo sutartį, paaiškėja iš esmės tik vieninteliam teismo pirkimo laimėtoju (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 14 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-85-969/2021](#) 41 punktą).
55. Dėl nurodytų bylos ginčo aplinkybių, susijusių su išankstinio žinojimo apie galimą poreikį keisti vykdysimą viešojo pirkimo sutartį, taip pat pažymėtina kasacinio teismo praktika, kad viešojo pirkimo procedūrų metu tiekėjams išviešinta informacija apie pirkimo objektą ir jos pagrindu suformuluoti pasiūlymai, *inter alia*, darbų žiniaraščiai, apibrėžia viešojo pirkimo sutarties šalių teises ir pareigas; perkančiųjų organizacijų pareiga kaip įprastai tiksliau apibrėžti pirkimo objektą nesumerksta tik dėl to, kad viešojo pirkimo sutarties bus vykdoma ne pagal fiksuoto įkainio kainodaros taisyklę; ūkio subjektams turi būti sudaromos galimybės varžytis dėl visos, objektyviai nustatytos (*inter alia*, atsižvelgiant į pateisinamas paklaidas) pirkimo objekto apimties (kiekio) (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-85-969/2021](#) 37, 40, 41 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).
56. Atsižvelgiant į tai, kad, kaip nurodyta pirmiau, atsakovė įtikinamai ir patikimai nepaneigė tikimybės, jog laimėtoji gali telti ekonominę papildomų darbų atlikimo dėl Projekto klaidų našta, tokiais veiksmais šiuo metu žinomi viešojo pirkimo sutarties vykdymo probleminiai aspektai nesprendžiami, o perkeliama į šios sutarties vykdymo stadiją. Apeliacinės instancijos teismo sprendimu, kuriuo atmesti ieškovės reikalavimai dėl Pirkimo sąlygų teisėtumo, tiekėjai verčiami prisiminti nepateisinamas rizikas, o savo interesus nukreipiami įgyvendinti viešojo pirkimo sutarties vykdymo metu, taip, be kita ko, keliant grėsmę, kad svarbus infrastruktūros rangos projektas nebus įgyvendintas laiku ir sėkmingai.

Dėl bylos procesinės baigties

57. Remdamasi pirmiau nurodytų argumentų visuma, teisėjų kolegija konstatuoja, kad ginčijamas Pirkimo sąlygų yra neaiškios viešojo pirkimo sutarties šalių būsimų rizikų paskirstymo prasme, todėl neatitinka viešųjų pirkinių skaidrumo, lygiateisiškumo bei racionalaus lęš panaudojimo principų, tiekėjų konkurencijos užtikrinimo imperatyvo.
58. Teisėjų kolegijos vertinimu, ginčijamą Pirkimo sąlygų, jose įtvirtinant perkančiosios organizacijos besąlygių įsipareigojimų atlyginti už dėl Projekto klaidų atsiradusių papildomus darbus, negalima pakeisti ieškovės reikalaujamu būdu, nes tai vis tiek nepašalina neskaidraus, rizikingo sutarties vykdymo grėsmės, neužtikrina vienodo požiūrio į visus ūkio subjektus (žr. šios nutarties 31 punktą).
59. Atsižvelgiant į tai, skundžiamas apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas naikintinas, paleikant galoti pirmosios instancijos teismo sprendimą ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktą). Dėl kitų kasacinio skundo ir

atsiliepimo į jį argumentų kaip teisškai nereikšmingų šalių ginčui spręsti teisėjų kolegija nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60. Panaikinus apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir palikus galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą, iš naujo perskirstomos šalių patirtos bylinėjimosi išlaidos apeliacinės instancijos teisme ([CPK 93 straipsnio 5 dalis](#)).
61. Ieškovė pateikė įrodymus, kad apeliacinės instancijos teisme patyrė 2420 Eur bylinėjimosi išlaidų advokato pagalbai apmokėti už atsiliepimo į apeliacinį skundą parengimą. [CPK 98 straipsnio 2](#) dalyje nustatyta, kad šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio. Pagal Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio, patvirtintų teisingumo ministro kartu su Advokatų tarybos pirmininku 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 (toliau – Rekomendacijos), 8.11 punktą už atsiliepimo į apeliacinį skundą parengimą taikomas 1,3 dydžio koeficientas. Pagal Rekomendacijų 8.11 punktą šių paslaugų maksimalus dydis yra 2036,32 Eur, todėl ieškovei šiuo dydžiu mažintinas iš atsakovės priteistinas bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimas.
62. Paterkinus ieškovės kasacinį skundą, iš atsakovės ieškovei priteistinas jos kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas. Už kasacinį skundą ieškovė sumokėjo 2549 Eur žyminio mokesčio ir pateikė įrodymus, kad patyrė 3690,50 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti, šios išlaidos neviršija Rekomendacijose nustatyto maksimalaus dydžio ([CPK 93 straipsnio 1 dalis](#), 98 straipsnis). Visų šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas ieškovei priteistinas iš atsakovės.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. gruodžio 13 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 29 d. sprendimą.
Priteisti ieškovei uždarajai akcinei bendrovei „Tilsta“ (į. k. 121477326) iš atsakovės valstybės įmonės Lietuvos automobilių kelių direkcijos (į. k. 188710638) 2036,32 Eur (du tūkstančius trisdešimt šešis Eur 32 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo.
Priteisti ieškovei uždarajai akcinei bendrovei „Tilsta“ (į. k. 121477326) iš atsakovės valstybės įmonės Lietuvos automobilių kelių direkcijos (į. k. 188710638) 6239,5 Eur (šešis tūkstančius du šimtus trisdešimt devynis Eur 50 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Rudėnaitė

Gediminas Sagatys

Dalia Vasarienė